

Inštitut za ekonomska
raziskovanja

Navodila za uporabo Modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij

Naročnik: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo
(št. projekta: V5-2123)

Ljubljana, 2022

Navodila za uporabo modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij

Matjaž Črnigoj, Nada Stropnik, Renata Slabe Erker, Kaja Primc

© 2022 Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Izdal in založil: Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

KAZALO

1	Uvod.....	1
2	Vsebinske in tehnične značilnosti modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij.....	1
3	Definicije in pomen uporabljenih izrazov.....	3
4	Proces merjenja družbenih učinkov.....	4
4.1	Modul 1: Definiranje izhodišč in predpostavk.....	5
4.2	Modul 2: Priprava načrta merjenja.....	10
4.3	Modul 3: Merjenje.....	13
4.4	Modul 4: Prikaz rezultatov in analiza.....	14
4.5	Modul 5: Oblikovanje poročila.....	16
5	Literatura in viri.....	18

1 Uvod

Model za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij (so.p.) predstavlja orodje za merjenje družbenih učinkov. Model za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij (v nadaljevanju Model) je razvil Inštitut za ekonomska raziskovanja v okviru projekta "Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij", ki sta ga financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (št. projekta: V5-2123).

To gradivo predstavlja navodila za uporabo Modela. V navodilih smo se posvetili predstavitvi Modela in korakov v procesu merjenja družbenih učinkov. Navodila ne vključujejo predstavitve metodologij merjenja družbenih učinkov ali v splošnem razumevanja družbenih učinkov. Z Navodili smo namreč želeli pripraviti kratek in jedrnat pripomoček pri uporabi Modela, pri čemer predpostavljamo, da je uporabnik seznanjen z osnovami merjenja družbenih učinkov.¹

V drugem poglavju najprej predstavljamo tehnične in vsebinske značilnosti Modela. V tretjem poglavju z namenom enostavnejše komunikacije in lažjega razumevanja predlaganih korakov v procesu merjenja družbenih učinkov definiramo pomen ključnih uporabljenih izrazov v besedilu. V četrtem poglavju sledi predstavitev procesa merjenja družbenih učinkov oziroma modulov, ki sestavljajo Model. V petem poglavju navajamo vire in literaturo.

2 Vsebinske in tehnične značilnosti modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij

- Model temelji na uveljavljenih metodologijah in smernicah za merjenje družbenih učinkov, kot so teorija sprememb (angl. *theory of change*), model verige vrednosti učinkov (angl. *impact value chain*) in koncept celostnega poročanja oziroma IR okvir (angl. *integrated reporting framework*).
- Model za merjenje družbenih učinkov ponuja nabor kazalnikov IRIS+, mogoča pa je tudi uporaba lastnih kazalnikov.

---

¹ Uporabnikom oziroma organizacijam brez osnovnega poznavanja merjenja družbenih učinkov se svetuje uporaba drugih priročnikov ali pomoč s strani zunanjega izvajalca.

- Model smiselno vključuje tudi cilje trajnostnega razvoja (angl. *sustainable development goals* – SDG), ki jih je sprejela Organizacija združenih narodov.
- Obseg in kompleksnost merjenja sta odvisna od izbire namena merjenja in poročanja družbenih učinkov, kjer lahko uporabnik izbira med naslednjimi možnostmi: 1) Obvezno poročanje, 2) Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami in 3) Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije (v nadaljevanju so vsebine, ki so pokrite z namenoma Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami in Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije predstavljene s sivo barvo).
- Na začetku merjenja uporabnik najprej opredeli temeljno področje delovanja organizacije, družbene probleme, ki jih organizacija naslavlja s svojimi aktivnostmi, cilje, ki jih zasleduje, ipd., kar določa okvire merjenja in poročanja ter ponujene možnosti v nadaljevanju.
- Model ponuja predhodno opredeljen nabor 1) Področij delovanja – dejavnosti, 2) Dolgoročnih ciljev, ki jih zasleduje organizacija (temeljijo na SDG podciljih), 3) Deležnikov / ciljnih skupin, ki jih naslavlja, in 4) Kazalnikov neposrednih rezultatov (temeljijo na IRIS+ kazalnikih). Uporabnik lahko uporablja tudi lastne kazalnike.
- Model je razvit v programskem orodju Microsoft Excel. Preglednice v datoteki so za lažje delo opremljene z makro programom. Ko datoteko prvič odprete, se izpiše opozorilo »VARNOSTNO OPOZORILO Makri so bili onemogočeni« oziroma »SECURITY WARNING Macros have been disabled«, če uporabljate angleški jezik. Za nadaljevanje kliknite gumb »Omogoči vsebino« oziroma »Enable Content«, če uporabljate angleški jezik. V redkih primerih operacijski sistem MS Windows zaklene datoteko pred izvajanjem makro programov. V tem primeru se izpiše opozorilo »VARNOSTNO TVEGANJE Microsoft je blokiral izvajanje makrov, ker vir datoteke ni vreden zaupanja« oziroma »SECURITY RISK Microsoft has blocked macros from running because the source of this file is untrusted«, če, uporabljate angleški jezik. Težavo odpravite, tako da pred odpiranjem datoteke, slednjo desno kliknete, izberete njene Lastnosti in v zavihku Splošno dodate kljukico pri Odblokiraj oziroma izberete Properties in v zavihku General dodate kljukico pri Unblock, če uporabljate angleški jezik.
- Ker bo Model diseminiran preko elektronske povezave, se bo pri odpiranju datoteke zelo verjetno (odvisno od nastavitvev uporabnika) še prej prikazalo opozorilo »ZAŠČITEN POGLED Bodite previdni – datoteke z interneta lahko vsebujejo viruse. Če je ni treba urejati, izberite zaščiteni način« ali »PROTECTED VIEW Be careful – files from the Internet can contain viruses. Unless you need to edit, it's safer to stay in Protected View«, če uporabljate angleški jezik. Za

nadaljevanje kliknite gumb »Omogoči urejanje« ali »Enable Editing«, če uporabljate angleški jezik.

3 Definicije in pomen uporabljenih izrazov

Beseda **družbeno** (angl. *social*) se v ožjem pomenu nanaša na posameznike in skupnosti ter odnose in relacije med njimi. V povezavi z učinkom in merjenjem družbenega učinka OECD (2021) definira pojem družbeno širše in vključuje tudi okoljske, ekonomske ali upravljalvske dimenzije, torej vse, kar bi lahko imelo učinek na družbo.

Učinek (angl. *effect*) je opredeljen kot končni pomen in transformacijska posledica intervencije (OECD, 2021). V praksi se pogosto z učinkom razume spremembe po celotni verigi vrednosti učinkov, tako neposredne rezultate, posredne rezultate kot tudi vplive.

Vložki (angl. *inputs*) so sredstva, vložena v aktivnosti. **Aktivnosti** (angl. *activities*) so z vložki opravljeno delo s ciljem doseganja željenih rezultatov. **Neposredni rezultati** (angl. *outputs*) so kazalniki rezultatov aktivnosti organizacije, ki kažejo, v kolikšni meri so aktivnosti dosegle ciljno skupino. **Posredni rezultati** (angl. *outcomes*) so načrtovane in nenamerne spremembe pri ciljni skupini, ki so ali bi lahko bile posledica aktivnosti. **Vplivi** (angl. *impacts*) so družbene spremembe, ki jih pričakujemo na daljši rok in presegajo neposredne rezultate aktivnosti organizacije.

Pojem **merjenje** se razume v smislu kvantitativnega merjenja, za razliko od kvalitativnih pristopov, ki so pogosto del metodologij evalvacij in različnih ocenjevanj. Merjenje je definirano kot proces analize in prikaza značilnosti preučevanega objekta/ov, medtem ko evalvacija pomeni preverjanje doseganja ciljev.

Merjenje družbenih učinkov pomeni merjenje različnih oblik rezultatov, pri čemer je enostavno izmeriti neposredne rezultate, težje posredne rezultate, ker ti navadno niso oprijemljivi, še težje pa vplive, saj se le-te kažejo kot učinki v družbi, tudi izven ciljne populacije, oziroma pomenijo samo tiste rezultate, ki so izključno posledica aktivnosti ne pa tudi drugih sprememb, ki bi se zgodile tudi v primeru, da aktivnosti ne bi bile izvedene.

Model verige vrednosti učinkov (angl. *impact value chain*) predstavlja sistematični opis procesa ustvarjanja učinkov in povezav med vložki in aktivnostmi ter rezultati dejavnosti oziroma organizacij. Temelji na modelu teorije sprememb (angl. *theory of change*). Vsaka dejavnost naslavlja določeno potrebo in želi reševati določen družbeni problem ali izziv.

Opravljanje dejavnosti zahteva določene vložke in pomeni opravljanje določenih aktivnosti. Namen opravljanja dejavnosti je generiranje zastavljenih rezultatov. Rezultati pa se lahko kažejo v različnih oblikah, nekateri so zelo neposredni in oprijemljivi, drugi pa posredni in/ali manj oprijemljivi. Rezultati lahko pomenijo tudi vplive izven ciljne populacije oziroma vplive na širšo družbo.

Cilji trajnostnega razvoja (SDG cilji) sestavljajo globalni okvir za doprinos na področju trajnostnega razvoja ter njegove gospodarske, socialne, okoljske in upravljalvske razsežnosti. 17 ciljev trajnostnega razvoja (odprava revščine, odprava lakote, zdravje in dobro počutje, kakovostno izobraževanje, enakost spolov, čista voda in sanitarna ureditev, cenovno dostopna in čista energija, dostojno delo in gospodarska rast, industrija, inovacije, infrastruktura, zmanjšanje neenakosti, trajnostna mesta in skupnosti, odgovorna poraba in proizvodnja, podnebni ukrepi, življenje v vodi, življenje na kopnem, mir, pravičnost in močne institucije, partnerstva za doseganje ciljev) sestavlja univerzalni standard za razvoj družbe.

4 Proces merjenja družbenih učinkov

Proces merjenja družbenih učinkov sestavlja pet zaporednih korakov. Koraki si v Modelu sledijo v petih modulih, ki uporabnika usmerjajo in vodijo skozi proces merjenja.

Slika 1: Struktura Modela

Modul 1	Modul 2	Modul 3	Modul 4	Modul 5
<i>Izhodišča in predpostavke</i>	<i>Priprava načrta merjenja</i>	<i>Merjenje</i>	<i>Prikaz rezultatov in analiza</i>	<i>Oblikovanje poročila</i>
Registrski podatki organizacije Status aktivnosti organizacije v poročevalskem letu Namen merjenja družbenih učinkov Kapital / sredstva organizacije Temeljno področje delovanja organizacije Deležniki in ciljne skupine Družbeni problemi, cilji, aktivnosti in pogoji	Kazalniki naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin Kazalniki aktivnosti Kazalniki neposrednih rezultatov Kazalniki rezultatov, neodvisnih od področja delovanja organizacije Kazalniki posrednih rezultatov Vrste kapitala / sredstev po katerih se meri spremembe	Vrednosti kazalnikov naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin Vrednosti kazalnikov aktivnosti Vrednosti kazalnikov neposrednih rezultatov Vrednosti kazalnikov neodvisnih od področja delovanja organizacije Vrednosti kazalnikov posrednih rezultatov Vrednosti kapitala / sredstev organizacije in spremembe	Pregled in analiza rezultatov merjenja	Generiranje posameznih vsebin glede na vnose v M1, M2, M3 in M4 ter dodajanje pojasnil in komentarjev

* Obvezno poročanje; Vsebine, pokrite pri Namenu Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami in Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije.

4.1 Modul 1: Definiranje izhodišč in predpostavk

Merjenje družbenih učinkov se začne v Modulu 1, kjer se definira izhodišča in predpostavke. Posamezne celice se izpolnjujejo na tri različne načine:

- Uporabnik vnaša besedilo (roza obarvana polja);
- Uporabnik izbere iz spustnega seznama (rjava obarvana polja);

- Celice se samodejno izpolnijo glede na prej vnesene ali izbrane vsebine (modro obarvana polja).

Tako moduli, kot tudi sklopi znotraj njih, si zaporedno sledijo – definicije in izbori v predhodnih korakih definirajo vsebine in ponujene nabore v nadaljevanju. Zato je potrebno vsebine vnašati po vrsti. Možno pa je vračanje nazaj in popravljanje že vnesenih vsebin ali dodajanje vsebin.

Pri definiranju predpostavk in izhodišč v Modulu 1 (kot tudi obsega merjenja družbenih učinkov v okviru načrta merjenja – Modul 2), svetujemo, da se uporabnik omeji in posveti bistvenim aktivnostim in rezultatom organizacije. Uporabniku tako ni potrebno npr. definirati več deležnikov ali ciljnih skupin ter družbenih problemov, ki jih naslavlja organizacija, če so ti manj pomembni oziroma se pri teh ustvarjajo materialno nepomembni učinki. Kjer so vnosi ali definicije obvezni, je nad celicami dodan tekst »Obvezen vnos«.

Modul 1 je sestavljen iz naslednjih sklopov:

- Registrski podatki organizacije;
- Status aktivnosti organizacije v poročevalskem letu;
- Namen merjenja družbenih učinkov;
- Kapital / sredstva organizacije (*samo v okviru Namena Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami in Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije*);
- Temeljno področje delovanja organizacije;
- Deležniki in ciljne skupine;
- Družbeni problemi in cilji trajnostnega razvoja (SDG), ki jih s svojimi aktivnostmi rešuje/zasleduje organizacija;
- Teorija sprememb z definiranjem končnih in vmesnih ciljev in aktivnosti ter pogojev (za vsak predhodno definiran družbeni problem).

Pri **registrskih podatkih** uporabnik vnese sledeče identifikacijske podatke:

- Matična številka (*vnese uporabnik*);
- Ime poslovnega subjekta (*samodejen vnos podatka iz registra socialnih podjetij*);
- Sedež (*samodejen vnos podatka iz registra socialnih podjetij*);
- Dejavnost (SKD) (*samodejen vnos podatka iz registra socialnih podjetij*);
- Pravno-organizacijska oblika (*samodejen vnos podatka iz registra socialnih podjetij*);
- Oseba odgovorna za merjenje družbenih učinkov (*vnese uporabnik*);

- E-pošta odgovorne osebe za merjenje družbenih učinkov (*vnese uporabnik*);
- Telefon odgovorne osebe za merjenje družbenih učinkov (*vnese uporabnik*);
- Zastopnik so.p. (*samodejen vnos iz registra socialnih podjetij*);
- E-pošta so.p. (*vnese uporabnik*);
- Telefon so.p. (*vnese uporabnik*).

S statusom aktivnosti organizacije v poročevalskem letu uporabnik poroča o aktivnosti organizacije (aktivna / neaktivna) in izbere iz spustnega seznama eno izmed možnosti: 1) So.p. ne izvaja aktivnosti z namenom reševanja družbenih problemov in/ali ne ustvarja družbenih učinkov in 2) So.p. izvaja aktivnosti z namenom reševanja družbenih problemov in/ali ustvarja družbene učinke. Glede na to, da se skladno z zakonodajo predvideva obvezno poročanje o družbenih učinkih za so.p., želimo s tem izločiti neaktivna so.p., ki z izbiro možnosti 1) izpolnijo svojo obveznost. Neaktivnim podjetjem tako ni potrebno izpolnjevati celic v nadaljevanju in lahko oddajo datoteko izpolnjeno le v delu do Statusa aktivnosti organizacije v poročevalskem letu.

Definiranje **namena merjenja družbenih učinkov** določa obseg in kompleksnost merjenja in poročanja. Uporabnik iz spustnega seznama izbere eno od ponujenih možnosti:

- **Obvezno poročanje**, ki vključuje definiranje področja delovanja organizacije, naslovljenih deležnikov in ciljnih skupin, družbenih problemov, aktivnosti in prispevkov organizacije k doseganju SDG ciljev ter merjenje števila naslovljenih deležnikov in ciljnih skupin, števila izvedenih aktivnosti in neposrednih rezultatov ter rezultatov, neodvisnih od področja delovanja organizacije;
- **Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami**, ki vključuje vse vsebine vključene v Obvezno poročanje in definiranje Kapitala / sredstva organizacije in merjenje sprememb Kapitala / sredstva organizacije in posrednih rezultatov organizacije;
- **Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije**, ki dodatno vključuje razširjeno analizo rezultatov v Modulu 4; analizo naslovljenih deležnikov glede na velikost ciljne populacije, analizo izvedenih aktivnosti glede na planirane aktivnosti in analizo učinkovitosti, vključno z analizo stroškov in koristi.

Kapital / sredstva organizacije se definira le v primeru izbire namenov razširjenega poročanja (*v sklopu Namen merjenja družbenih učinkov*). Kapital / sredstva predstavljajo vložke, rezultati aktivnosti organizacije pa se lahko kažejo tudi na spremembi kapitala / sredstev organizacije in to bi morda organizacije želele meriti in poročati.

Popis kapitala / sredstev organizacije je na voljo za štiri vrste kapitala / sredstev:

- Proizvodna sredstva (kot npr. zgradba, oprema, zemljišče),
- Človeški kapital (kot npr. zaposleni, stalni zunanji sodelavci, prostovoljci);
- Intelektualni kapital (kot npr. poslovni model in drugi strateški elementi, politike, formalizirani interni postopki);
- Finančna sredstva (kot npr. lastniški kapital, članarine, ki niso bile porabljene, posojila, neporabljeno projektno financiranje, neporabljena nepovratna sredstva).²

Potem se definira **Temeljno področja delovanja organizacije**. Nabor je skluden z naborom dejavnosti uporabljenim v IRIS+. Izbira temeljnega področja delovanja določa okvire ponujenih vsebin v nadaljevanju (kot npr. kazalniki neposrednih rezultatov). Uporabnik iz spustnega seznama izbere eno od ponujenih možnosti:

- Kmetijstvo;
- Biodiverziteta in ekosistem;
- Podnebje;
- Raznolikost in vključenost;
- Izobraževanje;
- Zaposlovanje;
- Energija;
- Finančne storitve;
- Zdravje;
- Infrastruktura;
- Tla;
- Onesnaževanje;
- Nepremičnine;
- Odpadki;
- Voda.

V naslednjem sklopu uporabnik definira **deležnike** in **ciljne skupine**, ki jih naslavlja organizacija s svojimi aktivnostmi. Uporabnik lahko izbere tri različne deležnike in znotraj njih tri različne ciljne skupine. Uporabnik definira deležnike in ciljne skupine po načelu bistvenosti, obvezno pa je definirati vsaj enega deležnika in eno ciljno skupino. V spustnem seznamu pri izboru deležnikov so na voljo sledeče možnosti:

- Uporabniki, stranke;
- Kupci (podjetja, organizacije, s.p.);

---

² Pri vrstah kapitala / sredstev izhajamo iz nabora predlaganega v IR okviru, pri čemer izpustimo družbeni in naravni kapital. Ti dve vrsti kapitala sta izven okvira organizacije in na teh merimo ustvarjene družbene učinke.

- Zaposleni;
- Okolje (uporabniki okolja);
- Dobavitelji.

Za posamezne deležnike pa so na voljo spustni sezname za ciljne skupine. Za deležnik *Uporabniki, stranke* so npr. na voljo sledeče možnosti:

- Osebe s posebnimi potrebami;
- Brezposelni;
- NEETi (mladi, ki niso niti v izobraževanju niti zaposleni);
- Starostniki;
- Migranti;
- Odvisniki;
- Brezdomci;
- Nekdanji zaporniki;
- Posamezniki pod pragom revščine;
- Običajni uporabniki, stranke.

Nato uporabnik identificira **družbene probleme**, ki jih s svojimi aktivnostmi organizacija naslavlja in rešuje (največ pet). Tudi v tem delu svetujemo, da družbene probleme uporabnik definira glede na načelo bistvenosti. Vsak definiran družbeni problem pomeni tudi, da bo uporabnik zanj v nadaljevanju moral definirati aktivnosti in zanje izmeriti rezultate. Za vsak definiran družbeni problem iz spustnega seznama izbere največ tri **SDG cilje**, ki jih organizacija pri reševanju posameznega družbenega problema zasleduje:

- Odprava revščine;
- Odprava lakote;
- Zdravje in dobro počutje;
- Kakovostno izobraževanje;
- Enakost spolov;
- Čista voda in sanitarna ureditev;
- Cenovno dostopna in čista energija;
- Dostojno delo in gospodarska rast;
- Industrija, inovacije, infrastruktura;
- Zmanjšanje neenakosti;
- Trajnostna mesta in skupnosti;
- Odgovorna poraba in proizvodnja;
- Podnebni ukrepi;
- Življenje v vodi;
- Življenje na kopnem;
- Mir, pravičnost in močne institucije;
- Partnerstva za doseganje ciljev.

Zadnji sklop Modula 1 je namenjen pripravi logičnega **modela teorije sprememb**. Namen tega je podrobno analizirati dejavnost organizacije. Logični model teorije sprememb pomaga organizaciji bolje razumeti in definirati družbeni problem, načrtovati cilje in aktivnosti.

Skladno s teorijo sprememb uporabnik za vsak identificirani družbeni problem iz spustnega seznama najprej izbere največ pet **dolgoročnih (končnih) ciljev**, ki jih zasleduje organizacija (v pomoč je vprašanje: *Kaj so dolgoročni (končni) cilji vaših aktivnosti, vezanih na reševanje tega družbenega problema?*). Primer dolgoročnega končnega cilja je *Zmanjšanje škodljivih vplivov mest na okolje, s posebnim poudarkom na kakovosti zraka ter ravnanju s komunalnimi in drugimi odpadki*. Ponujen nabor dolgoročnih končnih ciljev temelji na SDG podciljih in je odvisen od izbora SDG ciljev v predhodnem sklopu *Družbeni problemi in cilji trajnostnega razvoja (SDG)*, ki jih s svojimi aktivnostmi rešuje/zasleduje organizacija.

V naslednjem koraku se določi **vmesne cilje**. Primer vmesnega cilja je *zmanjšanje količine odloženih kosovnih odpadkov na širšem območju občine*. Uporabnik to opisno izpolni s pomočjo odgovora na vprašanje *Kaj so potrebni vmesni cilji, da bi lahko pričakovali doseganje dolgoročnih (končnih) ciljev?*.

Na koncu uporabnik zapiše **aktivnosti**, ki jih je organizacija izvajala, da je dosegla zastavljene cilje (*npr. usposabljanje za uspešen razgovor za službo, ozaveščanje o energetske učinkovitosti v domovih, ipd.*) in navede dve vrsti **predpostavk**, ki morajo biti uresničene za doseganje zastavljenih ciljev, torej **pogoje** (*npr. ustrezen prostor*), ki jih naniza s pomočjo vprašanja *Kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da aktivnosti vodijo do rezultatov?*, in pa potrebne sodelujoče **deležnike** (*npr. lokalni prebivalci*), ki jih naniza s pomočjo vprašanja *Kateri deležniki so potrebni / bi morali sodelovati pri reševanju tega problema z načrtovano aktivnostjo?*.

4.2 Modul 2: Priprava načrta merjenja

V Modulu 2 se izdelava načrt za merjenje družbenih učinkov. Določi se, kaj se bo merilo in kako. Predvidi pa se tudi vir podatkov, določi odgovorno osebo za merjenje in pogostost merjenja.

Modul 2 je sestavljen iz naslednjih sklopov:

- Kazalniki naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin
- Kazalniki aktivnosti;
- Kazalniki neposrednih rezultatov;
- Kazalniki rezultatov neodvisnih od področja delovanja organizacije;
- Kazalniki posrednih rezultatov (*le v primeru izbire namenov razširjenega poročanja*);
- Izbor postavk sredstev, po katerih bi želela organizacija meriti spremembe, kot rezultat aktivnosti oziroma delovanja organizacije (*le v primeru izbire namenov razširjenega poročanja*).

V prvem sklopu uporabnik izbere deležnike / ciljne skupine, za katere bi želel meriti število naslovljenih posameznikov (ali organizacij). Model izpiše vse v Modulu 1 definirane deležnike / ciljne skupine, uporabnik pa izbere med njimi, tako da vnese ostale zahtevane podatke, kot so **Vir podatkov**, iz spustnega seznama izbere **Kdo meri?** (Sam / zaposleni; Zunanja pomoč (anketar, laboratorij); Prostovoljci; Avtomatsko (npr. GIS)) in **Kako pogosto se meri?** (Mesečno; Polletno; Letno). Za deležnike / ciljne skupine, pri katerih uporabnik teh polj ne izpolni, se merjenje ne bo izvajalo.

V okviru sklopa **Kazalniki aktivnosti** se podobno kot pri deležnikih / ciljnih skupinah izpisane vse **aktivnosti (po družbenih problemih)**, ki jih je uporabnik definiral v okviru Modula 1 – sklopa Teorija sprememb – *Cilji / rezultati-aktivnosti-pogoji* (pri aktivnostih). Za vsako od teh aktivnosti uporabnik najprej vnese podrobnejši **opis aktivnosti** (npr. *ločeno zbiranje, čiščenje, predelava*). V naslednjem koraku uporabnik iz spustnega seznama izbere **področje delovanja** – dejavnost, v katero spada posamezna aktivnost, ki je izpisana v začetku tega sklopa. Vnos **področje delovanja** – dejavnosti je obvezen. Ta korak je pomemben zaradi oblikovanja nabora ponujenih kazalnikov rezultatov v naslednjem sklopu. V spustnem seznamu je na voljo nabor, ki je skladen z naborom dejavnosti uporabljenim v IRIS+ in ponuja naslednje možnosti:

- Kmetijstvo;
- Ekosistem in biodiverziteteta;
- Podnebje;
- Raznolikost in vključenost;
- Izobraževanje;
- Zaposlovanje;
- Energija;
- Finančne storitve;
- Zdravje;

- Infrastruktura;
- Tla;
- Onesnaževanje;
- Nepremičnine;
- Odpadki;
- Voda.

V okviru tretjega sklopa uporabnik definira **Kazalnike neposrednih rezultatov**, ki se bodo uporabljali za merjenje rezultatov aktivnosti. **Kazalnike neposrednih rezultatov** uporabnik definira za v Modulu 1 definirane **aktivnosti** (v okviru sklopa *Teorija sprememb – Cilji / rezultati-aktivnosti-pogoji* (pri aktivnosti)). Za vsako aktivnost se samodejno izpišejo tudi **vmesni rezultati**, ki jih je uporabnik ravno tako definiral v Modulu 1 (v okviru sklopa *Teorija sprememb – Cilji / rezultati-aktivnosti-pogoji* (pri aktivnosti)). Na tem mestu uporabnik iz spustnega seznama izbere do pet kazalnikov neposrednih rezultatov. Seznam ponujenih kazalnikov izhaja iz baze kazalnikov IRIS + in je pogojen z izbiro področja delovanja v zadnjem koraku predhodnega sklopa.³ V kolikor v naboru ponujenih kazalnikov uporabnik ne najde primerne kazalnika, lahko kazalnik za merjenje neposrednih rezultatov aktivnosti definira in vnese sam. Za vsako definirano aktivnost je potrebno (obvezno) definirati en kazalnik. V naslednjem koraku uporabnik za vsak kazalnik posebej predvidi **Vir podatkov** in iz spustnega seznama izbere **Kdo meri?** (Sam / zaposleni; Zunanja pomoč (anketar, laboratorij); Prostovoljci; Avtomatsko (npr. GIS)) ter **Kako pogosto se meri?** (Mesečno; Polletno; Letno).

IRIS+ ima na voljo veliko število kazalnikov, ki so uporabni v različnih dejavnostih. Le-ti uporabniku zaradi prevelikega števila kazalnikov niso ponujeni pri izbiri kazalnikov neposrednih rezultatov, kjer uporabnik izbira samo med kazalniki, uporabnimi za merjenje rezultatov aktivnosti v določeni dejavnosti. Zato je na voljo ločen sklop kazalnikov – **Kazalniki rezultatov neodvisnih od področja delovanja**, kjer uporabnik izbira znotraj skupin kazalnikov, filtriranih glede na izbrane deležnike in/ali vrsto rezultatov, pri katerih oziroma kakor se kažejo učinki aktivnosti organizacije. Enako kot pri prejšnji skupini uporabnik izbere kazalnike iz spustnega seznama kazalnikov iz IRIS+, vendar tokrat glede na prej izbrane deležnike in /ali vrsto rezultatov (Uporabniki, stranke; Kupci (podjetja, organizacije, s.p.); Zaposleni; Okolje (uporabniki okolja); Dobavitelji; Finančni rezultati; Razno) pri katerih se kažejo učinki aktivnosti organizacije. Tudi pri teh kazalnikih uporabnik za vsak kazalnik posebej opiše **Vir podatkov** in iz spustnega seznama določi **Kdo meri?** (Sam / zaposleni; Zunanja pomoč (anketar, laboratorij); Prostovoljci; Avtomatsko (npr. GIS)) ter **Kako pogosto se meri?** (Mesečno; Polletno; Letno).

---

³ Celoten, originalni seznam IRIS+ kazalnikov je dosegljiv na povezavi <https://iris.thegiin.org/metrics/> in v prilogi k Modelu za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij na spletni strani, kjer je dosegljiv Model.

Uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami ali Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije, se v Modulu 2 opcijsko prikažeta še dva sklopa – **Kazalniki posrednih rezultatov** in **Postavke kapitala / sredstev organizacije, po katerih bi želeli v organizaciji meriti spremembe, kot rezultat aktivnosti oziroma delovanja organizacije.**

V okviru **Kazalniki posrednih rezultatov** uporabnik definira kazalnike s katerimi bo meril posredne rezultate aktivnosti organizacije. Za lažje razmišljanje in definiranje ustreznih kazalnikov se uporabniku izpišejo dolgoročni (končni) cilji (spet po prej definiranih družbenih problemih iz Modula 1 – sklop *Teorija sprememb – Cilji / rezultati-aktivnosti-pogoji*). Tudi pri teh kazalnikih uporabnik za vsak definiran kazalnik navede **Vir podatkov** in iz spustnega seznama določi **Kdo meri?** (Sam / zaposleni; Zunanja pomoč (anketar, laboratorij); Prostovoljci; Avtomatsko (npr. GIS)) ter **Kako pogosto se meri?** (Mesečno; Polletno; Letno).

V zadnjem sklopu pa lahko uporabnik izbere **Postavke kapitala / sredstev organizacije, po katerih bi želeli v organizaciji meriti spremembe, kot rezultat aktivnosti oziroma delovanja organizacije.** V tem delu gre pravzaprav za merjenje učinkov aktivnosti, ki se kažejo znotraj organizacije. *Npr. organizacija je v preteklem letu prišla do novega prostora, v katerem izvaja dejavnost, v proces vključila dodatne prostovoljce, ipd., kar je rezultat njenih aktivnosti.* Uporabnik po vrstah kapitala / sredstev (Proizvodna sredstva, Človeški kapital, Intelektualni kapital in Finančna sredstva) izbere posamezne postavke, za katere bi želel meriti spremembe. To naredi tako, da izbere postavke iz spustnih seznamov, na katerih se izpišejo vnosi postavk sredstev / kapitala definiranih v Modulu 1. Za vsako izbrano postavko uporabnik definirana še **Mersko enoto** za merjenje.

4.3 Modul 3: Merjenje

Modul 3 je namenjen merjenju družbenih učinkov oziroma vnosu vrednosti za izbrane predmete merjenja, ki so bili definirani v okviru Modula 2.

Modul 3 je sestavljen iz naslednjih sklopov:

- Vrednosti kazalnikov naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin;
- Vrednosti kazalnikov aktivnosti;
- Vrednosti kazalnikov neposrednih rezultatov;
- Vrednosti kazalnikov neodvisnih od področja delovanja;
- Vrednosti kazalnikov posrednih rezultatov (le v primeru izbire namenov razširjenega poročanja);
- Vrednost kazalnikov rezultatov, ki se kažejo znotraj organizacije oziroma spremembe postavk kapitala / sredstev organizacije (le v primeru izbire namenov razširjenega poročanja).

Merjenje družbenih učinkov se izvaja po načrtovanih kategorijah učinka: **neposredni rezultati** (vključno z rezultati, neodvisnimi od področja delovanja), **posredni rezultati** (samo v okviru obeh vrst razširjenega poročanja) in **učinki aktivnosti**, ki se kažejo znotraj podjetja oziroma **kapitala / sredstev organizacije** (samo v okviru obeh vrst razširjenega poročanja). Še prej uporabnik izmeri in vnese vrednosti kazalnikov naslovljenih **deležnikov / ciljnih skupin** (oziroma naslovljenih posameznikov ali organizacij znotraj ciljnih skupin) in **aktivnosti** (število aktivnosti).

Merjenje se izvaja po kategorijah in z izbranimi kazalniki, ki jih je uporabnik določil v Modulu 2, pri čemer uporabnik poleg **števila/vrednosti** za vsak kazalnik navede tudi **mersko enoto**. Uporabnik vnese vrednosti kazalnikov rezultatov kot skupne rezultate na ravni organizacije. Poleg vnesenih vrednosti uporabnik lahko dodaja Komentarje, s katerimi dodatno pojasni izmerjene vrednosti.

Uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami ali Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije, se v Modulu 3 prikažejo tudi **postavke kapitala / sredstev** (t.j. Proizvodna sredstva; Človeški kapital; Intelektualni kapital in Finančna sredstva), za katere se je v Modulu 2 odločil, da bo izvajal merjenje. Uporabnik izmeri in vnese vrednost posameznih vrst sredstev na **začetku in na koncu leta**, pri Proizvodnih sredstvih pa ločeno izmeri **vrednosti v lasti organizacije**.

4.4 Modul 4: Prikaz rezultatov in analiza

Uporabnik v Modulu 4 pregleda rezultate in jih analizira. Podrobnejša analiza je predvidena v primeru izbire *Namena merjenja družbenih učinkov* – Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije. Pri vseh

izpisanih kazalnikih je možno dodajati **Komentarje**, v okviru katerih uporabnik lahko pojasni gibanja, navede posebnosti pri izmerjenih vrednostih ipd.

Modul 4 je sestavljen iz naslednjih sklopov:

- Naslovljeni deležniki / ciljne skupine;
- Aktivnosti;
- Rezultati;
- Analiza učinkovitosti (le v primeru izbire namena Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju so.p.).

V okviru prvega sklopa uporabnik najprej pregleda in analizira **število naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin** oziroma posameznikov ali organizacij znotraj teh skupin. Poleg vrednosti za poročevalsko leto, ki se izpišejo glede na vnesene vrednosti v Modulu 3, lahko uporabnik vnese število naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin v preteklih letih, kar omogoča analizo gibanja števila v času. Uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju so.p., je tukaj dodatno na voljo analiza **deleža ciljne populacije**, ki jih organizacija naslavlja s svojimi aktivnostmi. Ta analiza od uporabnika dodatno zahteva vnos podatka o velikosti celotne ciljne populacije v nekem okolju. To je lahko lokalno okolje, regija ali država. Tudi v tem delu je mogoča analiza gibanja deleža v času, pri čemer je potrebno zagotoviti tudi podatke o velikosti ciljne populacije v preteklih letih.

Potem uporabnik pregleda in analizira izvedene **aktivnosti**. Poleg vrednosti za poročevalsko leto lahko vpiše vrednosti v preteklih letih, kar omogoča analizo izvedenih aktivnosti v času. Uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije, je tukaj dodatno na voljo analiza izvedenih aktivnosti glede na planirane aktivnosti. Pri tem je še prej potrebno dodatno vnesti podatek o načrtovanem obsegu posamezne aktivnosti (*plan*). Tudi v tem delu je mogoča analiza v času, pri čemer je potrebno zagotoviti tudi podatke o planiranih aktivnostih za pretekla leta.

V naslednjem sklopu uporabnik pregleda in analizira **rezultate – neposredne rezultate** (vključno z rezultati, neodvisnimi od področja delovanja). Poleg vrednosti za tekoče leto lahko vpiše vrednosti v preteklih letih, kar omogoča analizo gibanja v času. Uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z dodatnimi neobveznimi vsebinami ali Razširjeno poročanje z uporabo pri

upravljanju organizacije, sta tukaj na voljo dve dodatni analizi vezani na posredne rezultate in spremembe postavk kapitala / sredstev organizacije.

V zadnjem sklopu je uporabnikom, ki so v Modulu 1 pri *Namen merjenja družbenih učinkov* izbrali Razširjeno poročanje z uporabo pri upravljanju organizacije, na voljo izdelava analize učinkovitosti. V prvem delu gre za analizo produktivnosti, pri kateri se z dodatnim vnosom števila zaposlenih (in drugih kadrov), ki so sodelovali pri izvajanju posameznih aktivnosti, izračuna kazalniki produktivnosti – število naslovljenih deležnikov na zaposlenega (vključno z drugimi kadri) in izvedene aktivnosti na zaposlenega (vključno z drugimi kadri).

V drugem delu pa je na voljo analiza stroškov in koristi. Analiza stroškov in koristi se izdelava po posameznih družbenih problemih, ki jih je uporabnik definiral v okviru Modula 1. Za izvedbo analize stroškov in koristi je potrebno oceniti tako stroške, kot tudi koristi – rezultate v denarnih kategorijah. Izračunana razmerja, do katerih je sicer zaradi težavnosti monetizacije predvsem pri koristih težko priti, lahko organizaciji pokažejo, kje oziroma pri reševanju katerega družbenega problema se na enoto vloženih sredstev (stroški) dosega največji učinek (koristi). To pa je lahko pomembno vodilo pri strateškem načrtovanju dejavnosti organizacije.

4.5 Modul 5: Oblikovanje poročila

V Modulu 5 se izpiše **Poročilo o družbenih učinkih**. Obseg in struktura je prilagojena izbranemu *Namenu merjenja družbenih učinkov* – Obvezno poročanje oziroma načrtu in izvedenemu merjenju družbenih učinkov v so.p. To pomeni, da se izpišejo:

- Osnovni podatki o so.p. – registrski podatki;
- Družbeni problemi, ki jih so.p. naslavlja s svojimi aktivnostmi in cilji trajnostnega razvoja, h katerim prispeva;
- Kazalniki naslovljenih deležnikov / ciljnih skupin;
- Izvedene aktivnosti;
- Kazalniki rezultatov – neposrednih rezultatov in rezultatov neodvisnih od področja delovanja (označeni kot drugi rezultati)

Pri prikazanih vsebinah je mogoče vnesti **Komentarje** in dodati tudi **Kratko predstavitev dejavnosti** ter opis **Poslanstva, vizije in vrednot so.p.**

Poročilo o družbenih učinkih, oblikovano v Modulu 5, je tako primerno za tiskanje – neposredno iz Excela. Poročilo pa se lahko tudi shrani v obliki pdf dokumenta.

Uporabniki, ki bi v Poročilo o družbenih učinkih želeli vključiti druge dodatne vsebine ali želeli drugače oblikovati poročilo, lahko posamezne vsebine kopirajo v drug dokument. Pri tem lahko uporabijo vsebine prikazane tudi v drugih modulih.

5 Literatura in viri

OECD. 2021. Social Impact Measurement for the Social and Solidarity Economy. OECD.

Center for Theory of Change. 2017. What-is-theory-of-change. <http://http://www.theoryofchange.org/what-is-theory-of-change/>

IRIS + 2022. An Impact Measurement & Management System <https://iris.thegiin.org/>

Integrated reporting. 2021. INTERNATIONAL <IR> FRAMEWORK.

